

De Algemene Kampcommissie organiseert volgend jaar een kamp in het Robbenoordbos, vlakbij het voormalige eiland Wieringen. Dit artikel geeft alvast een impressie van een bezoek aan deze bossen en aan Wieringen. Of uw belangstelling naar planten, naar vogels of naar oude landschappen uitgaat, in de directe omgeving van dit kamp is dat allemaal te vinden.

Wieringen, Robbenoordbos en Dijkgatbos

Verkenningen in de Kop van Noord-Holland

Het voorjaarszonnetje doet goed zijn best als ik op de IJsselmeerdijk wandel ter hoogte van het Dijkgatbos. Dat voorjaarsgevoel wordt nog versterkt door de schrale noordwestenwind, die een jas toch echt noodzakelijk maakt. Twee Blauwe reigers vliegen met krachtige vleugelslagen moeizaam tegen de wind in richting Robbenoordbos. Een groep van zo'n vijftientig Knobbelzwanen doet het heel wat rustiger aan: ze dobberen met de wind in de rug van mij af het IJsselmeer op. Ondertussen laat een Fitis onophoudelijk weten geen vertrouwen te hebben in het aanhouden van het mooie weer.

TWEE WIELEN

Als ik het IJsselmeer de rug toekeer kijk ik uit over twee prachtige plassen omzoomd door dikke rietkragen en moerasbosjes. Visdiefjes vliegen af en aan. Kokmeeuwen mengen zich ertussen. Op het water veel Kuifeenden, wat Krakeenden en Wilde eenden. Een Rietzanger laat zich horen, maar de Roerdomp laat zich jammer genoeg niet zien. Op deze plek ligt recente geschiedenis aan mijn voeten. Op 17 april 1945 blieden de Duitsers hier de IJsselmeerdijk op met als gevolg, dat 700.000.000 kubieke meter water de Wieringermeer binnestroomde. Het watergeweld sloeg twee kolken ofwel wielen van respectievelijk 20 en 26 meter diep.

De doffe ellende van destijds is nu veranderd in een prachtig natuurgebiedje, de Wielen. Het ligt praktisch tegen het Dijkgatbos aan, dat door Staatsbosbeheer hier rond 1950 is aangeplant op de zilte, zandige overslaggronden van de dijkdoorbraak. Op de graslandjes in dit bos tref je nog typische zoutminnende planten aan, zoals Kweldergras, Deens lepelblad en Addertong.

AALSCHOLVERKOLONIE ZONDER SUCCES

Via de Dijkgatweide loop ik nu in noordelijke richting naar het Robbenoordbos. Op het eerste naambordje dat ik hier tegenkom, prijkt de naam Aalscholverbos. Er valt echter geen Aalscholver te bekenen. Opnieuw verklapt het geschiedenisboekje de oorsprong van deze naam. In de jaren zeventig ging het slecht met de Aalscholver in Nederland. Men besloot een poging te wagen om met geleewiekte vogels hier een kolonie te stichten. De poging mislukte, de naam bleef en het

"Later hoor ik dat ik daar een groep Zwartkopmeeuwen had kunnen zien..."

FOTO: WIEPKO LUBBERS

"Een volwassen ogend bos met bomen van zo'n veertig meter hoog..."

Het Robbenoordbos is beslist niet saai!"

FOTO: CINDY ZONNEVELD

Aalscholverbos werd rustgebied. Inmiddels heeft de Aalscholver De Kreupel uitgekozen als verblijfplaats. De Kreupel werd in 2004 aangelegd als kunstmatig eilandrijk zo'n vier kilometer uit de kust bij Andijk.

Het bestaat uit zandplaten omgeven door een gordel van ondiep water met hier en daar wat rietbegroeiing. Een prachtige rust- en broedplaats voor watervogels zoals Visdiefje, Dwergstern, Kleine plevier en Aalscholver. Maar met de Aalscholver (en de andere viseters) gaat het dit jaar niet goed: tachtig procent van de jongen van dit jaar is omgekomen door... voedseltekort. Wanhopige Aalscholverouders 'sloegen' zelfs een Kokmeeuwjong en probeerden dat als voer aan te bieden aan hun kroost!

Er gebeuren hier spectaculaire dingen op het gebied van bomengroei. Ad Olsthoorn van Alterra ging er samen met Roel Klaassen van Staatsbosbeheer meten en kijken. Dat meten leverde onder andere de waarneming op dat het zestigjarige Beukenbos een bijgroei kent van 22 kubieke meter per hectare, terwijl het normale maximum op 12 ligt! De Es en de Esdoorn leveren vergelijkbare prestaties; de Eik blijft duidelijk achter in groei.

Voor de natuurliefhebber betekent het dat hij kan wandelen in een al zeer volwassen oegend bos met bomen van zo'n veertig meter hoogte.

Amerikaanse vogelkers en Brem. Voor paddenstoelenliefhebbers hoef ik dit gebied al helemaal niet aan te prijzen. Bij hen is al lang bekend dat het Robbenoordbos zo'n 600 soorten herbergt en die laten zich echt niet alleen in de herfst zien!

Brakke kwel langs de hele oostrand van het Robbenoordbos levert wat de bomen betreft problematische omstandigheden op. Zwarte elzen en Zachte berken hebben er de minste moeite mee. Toch vind je verhoudingsgewijs langs deze oostrand veel rottend dood hout, waar allerlei mossen weer dankbaar gebruik van maken

“Visdiefjes vliegen af en aan...”

FOTO: WIEPKO LUBBERS

VOLWASSEN BOS

Maar terug naar het Robbenoordbos, het bos dat twee keer werd aangelegd. De eerste keer was tussen 1934 en 1941. De Wieringermeer was drooggelegd en volop in gebruik als agrarisch productiegebied, maar de veel te natte noordoosthoek bleek ongeschikt voor dit doel.

Om er toch nog wat aan te kunnen verdienen, werd besloten er een productiebos op aan te planten op keurige rechthoekige kavels precies zoals bij de landbouwgronden. Na de inundatie bleek alleen een kleine groep Eiken al het zoute water te hebben overleefd en werden de kavels tussen 1948 en 1952 opnieuw ingeplant zonder verdere bodembewerking. Het beeld dat ik hiermee oproep, bevestigt waarschijnlijk het beeld, dat velen al hebben van dit bos: SAAI!

Maar dat is een kolossale vergissing.

GEVARIËERDE ONDERGROEI

Bomen die met hun kronen van pas uitgelopen bladeren het zonlicht filteren tot een zacht geelgroene sfeerverlichting. Tientallen zangvogels laten zich horen, maar de Nachtegaal wint het zowel in volume als in schoonheid. Onder die bomen tref je ook nog eens een heel uitgebreide ondergroei aan dankzij het feit, dat de bodem hier zowel voedselrijk als vochtig is.

Bomen kunnen in deze situatie lekker diep wortelen om op die manier aan het oppervlak voldoende ruimte te laten voor ondergroei. In het voorjaar zijn Sneeuwkllokje, Wilde hyacint, Maarts viooltje, Voorjaars-helmbloem, Gevlekte aronskelk, Look zonder look en Bolletjeskers niet te missen evenals op de wat meer open plekken de Brede wespenorchis. Maar er is ook plaats voor natuurlijke verjonging en voor struiken zoals de Vlier, Meidoorn, Lijsterbes,

WADDENEILANDSFEER

Maar ik wil toch ook nog rondkijken op het oude land van Wieringen. Boswachter Cindy Zonneveld heeft me nieuwsgierig gemaakt door me attent te maken op een hele reeks kleine natuureservaten die Staatsbosbeheer hier onder haar hoede heeft. Dus opnieuw ga ik met de neus in de wind naar het noorden, richting Den Oever. Niet zodra kom je op het schiereiland aan of je hebt de sfeer van een waddeneiland te pakken. Minidorpjes met hier en daar nog prachtige oude huisjes, smalle straten en smalle landweggetjes, omzoomd door meidoornhagen en elzenhakhout. Golvende weilanden (Wieringen is gelegen op maar liefst drie stuwwallen!) met jammer genoeg nog maar weinig authentieke Wieringer boerderijen.

TUINWALLEN

Maar wel met tuinwallen, die hier in ere zijn hersteld. Deze tuinwallen (woalkes) werden vanaf de achttiende eeuw toegepast als afscheiding rond schapenweiden. Hout was destijds schaars op het eiland. Daarom werden de wallen gemaakt van ter plaatse gestoken zoden met bovenop een prikkeldraadje. Stukjes land, omgeven door deze wallen, boden in het voorjaar de lammetjes beschutting tegen de gure zeewind. Deze natuurlijke omheining vergde veel onderhoud met als gevolg dat ze op den duur verdwenen en vervangen werden door palen met prikkeldraad ertussen. Op initiatief van de Agrarische Natuur Vereniging Wieringen en de Stichting Land-

prachtig contrast vormt met de grote oranjegele plakpaten van een korstmos (Gewone zeecitroenkorst?). Er komt luidruchtig een grote helikopter van de marinebasis in Den Helder overvliegen. Er ontstaat wel degelijk wat onrust onder de wadvogels en in de verte wiekt een groep grote witte vogels op. Als ze even later neerstrijken blijkt mijn vermoeden juist: Lepelaars!

ZANDPLAAT

Nu valt mijn oog ook op een groep Zeehonden, die een aardig eindje uit de kust op een zandplaat liggen. Omdat ik moeite heb om weg te komen van dit heerlijke plekje besluit ik om de kleiput heen te

Veel bloemrijke hooilandjes en een grote groep Grauwe ganzen met hun jongen, die er hun bivak hebben opgeslagen.

KOOIBOS

Mijn tocht eindigt in het kooibosje ten zuiden van Elft, een romantisch bosje op de plaats waar vroeger een eendenkooi was. Wieringen beschikte over drie eendenkooien uit de zeventiende eeuw; twee ervan zijn nog steeds als zodanig in gebruik. Heel veel zangvogels bevolken het kooibosje. In de korte tijd die ik er doorbrenghen laten Roodborst, Merel, Zanglijster, Pimpelmees, Koolmees, Winterkoninkje, Zwartkop, Fitis en Boomklever zich horen. Middenin het kooibosje ligt nog de voor-

"In de verte wiekt een grote groep witte vogels op... lepelaars."

FOTO: EELKE SCHOPPERS

schapszorg Wieringen worden ze nu op diverse plaatsen opnieuw aangelegd. Het levert mooie, hier en daar zelfs bloemrijke walletjes op.

DE HOLLANDSE WADDEN

Mijn eerste uitstapje maak ik bij de kleiput Vatrop, ontstaan in 1790 en via een aantal duikers in open verbinding met de Waddenzee. Er middenin ligt een klein eiland, waar op dit moment vooral jonge Scholeksters zich proberen verdekt op te stellen omdat hun ouders onophoudelijk GROOT ALARM roepen.

Ik loop de dijk op en kijk uit over wat ze hier de 'Hollandse wadden' noemen. Grote groepen Tureluurs lopen te foerageren evenals Wulpen, Scholeksters en een paar Bergeenden.

Ik laat me zakken temidden van de overvloedig aanwezige Zeealsem, dat een

lopen alvorens verder te gaan. En opnieuw wacht me een verrassing.

In een weiland pal naast de weg paradeert een grote groep Grutto's. Het zonlicht laat hun roodkoperen halzen prachtig opkleuren tussen het gras. Maar dan ben ik toch weer op weg, langs de Broekerpolder. Een Ree trekt er een sprintje om niet al te lang 'gezien' te worden en op allerlei plaatsen steken lange lepeloren van Hazen boven het gras uit.

Bij het Normerven geniet ik van de broedende Kluten. Eén ouderpaar begeleidt twee bolronde jongen bij hun eerste uitstapje. Later hoor ik van Otto de Vries (KNNV-er en enthousiast vogelaar), dat ik daar ook een groep Zwartkopmeeuwen had kunnen zien, die daar een flink stuk buitendijks broedt.

Verder weer naar het zuidwesten langs het Amstelmeer en de Westerlanderkoog.

malige eendenplas. Zes Meerkoetjongen met knal-oranjerode koppen maken zacht piepend verkenningstochtjes in de buurt van het nest. Voor de vleurmuizen, die hier graag komen, ben ik nog te vroeg.

Mijn tweedaagse verkenning van dit gebied loopt ten einde. Heb ik bijzondere waarnemingen gedaan? Nee, eigenlijk niet. Heb ik genoten? Ja, intens. Gun uzelf een kijkje in het Dijkgatbos, het Robbenoordbos en in het schiereiland Wieringen. Maar neem er vooral goed de tijd voor want er valt nog veel meer waar te nemen.

Guda Poot is lid van de Algemene Kamp Commissie. Ze heeft de KNNV op latere leeftijd ontdekt, maar gelukkig nog niet te laat.